

THESES

PROBLEMATATA, ET

DISPUTATIONES ALI-

QUOT PHILOSOPHICÆ,

QUAS DEO PROPITIO,

Pro virili propugnabunt Adole-

scentes 32. Rude Magisteriali donan-
di, ex Academia IACOBI REGIS

*Hac vice cum Laurea emittendi, ad diem 9. Kal. Au-
gusti, Edinburgi, in Aede sacra Australi.*

Præside ALEXANDRO HEPBURNO.

ACADEMIA

FLOREAT

IACOBI

REGIS.

EDINBURGI,

Excudebant Heredes Andrea Hart. 1632.

AMPLISSIMIS
AC CONSULTISSIMIS
DOMINIS,

D. ALEXANDRO CLERICO,
Vrbis Edinburgæ Praefecto illustrissimo,

D. D. Gulielmo Dickeo, Thomæ Char-
tero, Roberto Achisono, & Joa-
ni Smythæo Prætoribus æquissi-
mis, Iosepho Marjoribankeo ædili vi-
gilantissimo, & Gulielmo Graio qua-
stori fidelissimo,

Ceterisque Vrbis EDINBURGENAE Senatoribus
prudentissimis, Academiæ IACOBI RE-
GIS patronis dignissimis,

Adolescentes Magisterij candidati. S.

DUbia satis & diutina, (rationibus non levi-
bus aliorum impellentibus) in Mæcenate se-
ligendo (D. Praefecte clarif. Prætores, æquif.
Senatores prudentif.) nobis disquisitio fuit.
Verum præclara vestra in Academiam matrem nostram
merita, (cuius non solum fautores, sed amplificatores in-
dies estis) ad vos trahabant: Eximia etiam humanitas,
& in Praeceptorem nostrum benignitas ducebant; quodque
vestrum aliquot filios condiscipulos & consortes, præ-
sertim

seruam Gilbertum D. Praefecti optima spei adolescentem,
haberemus alliciebat. Imo si harum nulla causa adfuisset,
vel virtutes vestra iam illustres & splendida; (nam siue
rebus publicis, siue privatis vacetis, in vos oculos simul
& mentes omnes conuertunt, consilio prudentes, vita pro-
bi, vigilantia & cura praestantes) nos ita facere mone-
bant: adeo ut vos hoc tempore siue vel fada ingrati-
tudinis crimine, vel negligentia suspicione praterire non
poteramus. Accipite igitur, quo soletis hilari vultu,
munusculum hoc chartaceum, opusculum hoc in diem tan-
tum duraturum; gratiarum tamen animorum pignus perpe-
tuum, & testimonium tutissimum: siquidem e multis vos
compellare, vobisque hasce lucubratiunculas offerre ausi-
simus nominatim, confidentes qui vester est ad rempublicam
literariam promovendam ardor, in Academiam & praecep-
torem nostrum amor, vos nobis non defuturos, quin potius
aura favoris sobolem hanc nostram refocillaturos, ut spi-
ritum & vitam à vobis hauriat, Nos interea quos ha-
ctenus beneficiis onerasti, (quoniam non modo solutioni
sed professioni impares sumus) comprecabimur serio, ut
diu vobis Senatoribus VRS hac gaudeat, talesque ei
nunquam desint, satisque habuerimus, si vestra, qua al-
tè harent in animis nostris, nomina in huius opella frontali
exponamus, beneficij vestri argumentum, pariter & ob-
servantia nostra auctoramentum, Valete.

Adolescentes

Adolescentes Magisterii candidati.

Adamus Storius.
Alexander Seronius.
David Dennistonus.
Fredericus Primrosius.
Gilbertus Clericus.
Gilbertus Richardsonus.
Gulielmus Carnagius.
Gulielmus Kerus.
Gulielmus Knoxius.
Gulielmus parerfonus.
Gulielmus Pouræus.
Gulielmus Scotus.
Gulielmus Wemius.
Henricus Humius.
Hugo Henrifonus.
Iacobus Hastingus.

Iacobus Kidus.
Iacobus Lundius.
Iacobus Mercerus.
Ioannes Borchuicus.
Ioannes Curtæus.
Ioannes Furdus.
Ioannes Hayus.
Ioannes Mortimerius.
Nathanael Rathbandus.
Robertus Alifonus.
Robertus Hayus.
Robertus Kerus.
Robertus Lawus.
Rogerus Poræus.
Samuel Macquornæus.
Thomas Hilarius.

THESES LOGICAE.

THESIS I.

N disciplina Practicis, idem est obiectum, & finis proximus principalis: hoc in artibus est entis productio, non ens productum: quod innuit Arist. in distinctione illa pervulgata, ἀρχὴ καὶ τέλος γένεως, τέλος δὲ καὶ ἀρχὴ τοῦ ἐκείνου. Ut igitur se habet ens ad scientiam, sic generatio seu productio ad artem: sed illud istius est obiectum, cur non & hac huius similiter erit?

II. Ἄνδ' ἄγε μὴ πλῆνται, τὸ τί τίς ἐστι καὶ ἐν τῷ 4. Metaph. 7. explicans, ἰδιότυπον, obiectum operatricium habituum, cap. 4. 6. Ethic. (quod opposuerat: Arist. cap. 3. & apertum cap. 6.) Subiungit, οὐκ ἔστι τὸ ἐκείνου ἰδιότυπον, ἰδιότυπον ἰστί, οὐκ ἔστι καὶ αὐτὸ ἐκείνου. Nonne salum erit scientia? cap. 6. ἰδιότυπον τὸ καὶ ἰδιότυπον οὐκ ἔστι.

III. De qua necessitate in locis his proxime citatis loquitur Philosophus? Num complexa? At in priore text. nemo prudens hoc asseret, cum de contingente incomplexo, illic & in tota illa doctrina sermo sit: Nec in posteriore, quia talis sensus verbis ipsis non quadrat, nec quicquam valebit distinctio habituum, ibi ab obiectis petita, si oppositio statmatur inter obiectum complexum habituum speculativorum, & incomplexum practicum, nam adhuc stante hac distinctione possent obiectis complexis & incomplexis convenire: Prasertim apud eos qui dicunt scientia obiectum aliquando esse contingens, nam hos rogarem, unde necessitas scientie complexa dependeat? Si non ab incomplexa subiecti, hac non obstante, in arte dabitur absoluta necessitas complexa, cum aliud non sit quod impediat. Verba itaque Philosophi necessario de necessitate incomplexa intelligenda sunt. Et concludendum est, speculativas, & practicas disciplinas obiectis materialibus differ-

A

minari:

mirari: Et sicut circa solas res contingentes versatur disciplina operatrix, sic circa solas res necessarias contemplativa.

III. Subiectum demonstrationis in qualibet scientia partiali, vel est ipsum genus obiecti, vel ipsius species aliqua, sive analogica, sive univoca; cumque triangulum, aut alia quavis figura, nec sit genus obiecti Mathematicae, nec ipsius species aliqua, sed solum terminorum quantitatis certa dispositio (terminus enim abstrahit à tali vel tali figura, & prout variè disponitur, ita varias figura rationes recipit) nullius verae demonstrationis, sed in summa similitudinaria subiectum erit.

V. Nec refert quod secundum quosdam authores, figura in Mathematica dicat substantialiter, tam quantitatem, quam quantitatis certam terminationem, ita ut illa terminatio quantitatis non sit figura, sed forma figura, cum idem obex inconcussus maneat.

VI. Non satis est ad genus scibile, ut omnia alia obiecta in scientia ad ipsum revocentur, nisi illud ad aliud supra se genus non reducat: Quod sine ope abstractionis fieri nullo modopotes. Ad unitatem itaque obiecti scibilis, licet non sufficiat, necessarium tamen requiritur abstractio, per quam sepiissime scientias distinxit Philosophus.

VII. Cur dicitur Logica habitus instrumentarius? Num quia instrumenta fabricantur? At idem pleraque artes principales praestant. Num quia instrumentaliter concurrunt ad actus & operationes scientiarum, aliorumve habituum principalium? Atqui nec ut instrumentum totale, nec ut parziale. Non priori modo: quia tum ab ea immediate actus scientiarum procederent: quod si dicas instrumentum esse coniunctum, non separatum, ideoque hoc non sequi, cum applicetur à scientia: Tum quaro, ante acquisitionem habitus scientiae, quod tunc magis opus erat instrumento ad hos actus eliciendos, à quo applicabatur Logica? Nec posteriori modo, quia tum ponendum esset aliud parziale, ex quibus fieret totale, quod nullus (ut puto) admittit.

VIII. An vero quoniam habitus alij intellectuales ex actibus praevis generantur, quos nequit intellectus elicere certo, nisi informatus

formatus Logica, propter concursum, eius tanquam causa sine qua non, pro ipsorum faciliore generatione, dicitur vulgariter instrumentum.

IX. Applicatio instrumentorum Logicorum ad aliorum habituum materias, metaphorica est locutio: Nec aliud quam intellectum, informatum Logica, vi modo sciendi simul & habitus scientiæ, elicere actum, qui secundum modificationem à Logica, secundum entitatem ab ipso habitu scientiæ dependebit: Cum alia nova extensio Logica docentis, aut alius specie diversus actus non sit excogitabilis; multoque minus subordinatio habituum. Et ecce neque instrumentaliter concurrat ad actus scientiarum, nec pendenda est illa confusio instrumentorum Logicorum cum sine scientiarum: Quantoque minus finis eius dicenda est cognitio veritatis, quam aliarum artium finis sua architectonica.

X. In Notionibus Logicis idem est fieri, cognosci, & esse, earumque cognitio est generatio, seu productio, & contra. Si igitur generatio omnis ex sua natura requirat ordinem compositionum, evidens est Logicam, sicut de facto tradita est, non posse alio ordine quam compositivo tradi.

XI. Nec certe confusa, aut generalis prænotia finis sufficit pro ordine resolutivo: siquidem ea habetur in præmissis scientiarum: sed requiritur progressus uti tacet Aristoteles, & ἐκ τῶνδε τοῦ πρώτου ἀπὸ τοῦδε τοῦδε ἀπὸ τοῦδε διακρίνει: Cap. 1.1. Politic. talisq; principiat in principia sua resolutio, erit exacta explicatio finis.

XII. Vnitas conformitatis, quam quidam naturæ tribuunt à parte rei secundum ipsos, nil aliud est, quam individua alicuius naturæ habere naturam conformem inter se. Verum quæcumq; sunt conformia inter se, vel respectu alterius talia sunt, in quo habent convenientiam quandam, vel quia unum est tale propter aliud; ut imago & res representata: Cumque natura quæ est in uno individuo sit conformis illi quæ est in alio, non propter illam, conformis erit ratione naturæ utriusque communis: Nonne hi auctores consequenter dicunt, naturam esse unam unitate formalis minore numerica, seu communitatis, à parte rei.

XIII. Ἀλήθεια καὶ δόξα, ἡ ἐπίστασις ὁμοειδὴς τῇ φύσει, cap. 13. 7. Meta.

physic. ἡ δὲ αὖτε, ἡ μὲν ἀναμεινῶ τοῦ ἰσίου, αὐτοῦ δ' ὡς αἰσθητοῦ
 οὐκ ἔστιν ἀναμεινῶ, Cap. 5. 1. Topic. secundum Philosophum, ef-
 fensia universaliū, & proprii opponuntur, nisi unica essentia sim-
 plex poterit confluere ex oppositis rationibus. proprium non erit un-
 versale, nec idem, poterit esse proprium & commune.

XIII. Licet quicquid permanens ab essentia subiecti, non sit proprium, omne tamen proprium quodammodo profluit ab essentia subiecti; Et omne accidens quod ab eius essentia non dimanat, est commune.

*XV. Συμβιβαστικὸν τῶν ὁρίσιναι, ἐπεὶ ἀπορίηται, χάρις αὐτῇ τοῦ ἀπομνημονεύειν οὐδὲν,
Idè proprium nequis removeri à subiecto, ne cogitatione, ut de eo
salva eius essentia negetur; siue sit Physicum siue Metaphysicum:
Et qui contrarium docent, futilē reddunt accidentis descriptionē.*

XVI. *Sifola quantitas molis fit predicamentalis, cur induitur diffinitio numeri, in transcendentalem & predicamentalem, cum hic solum reperitur in rebus materialibus, fequens naturam fui generis, ille in fpiritualibus. & aequaliter in ijs, qua verè sunt quanta, & non quanta, à quibus realiter non diffinguitur; An non facundum Phil. cap. 6. 2. de anima, numerus eft fenfibile commune: Cuiufmodi non eft ternarius Angelorum.*

XVII. Cum uterque Parens in generatione prolis concurrat in genere principii activi, tanquam duplex causa partialis, ex qua sit una totalis, ut infra monstrabitur, dicendum est unicam esse in filio relationem, per quam refertur ad utrumque parentem, ut terminum adequatum, & ad utrumlibet ut inadequatum, & unicā esse in patre & matre totalem relationem ei correspondentem.

XVIII. Apparet ex Arist. cap. de qualitate, habitum dici difficile, sicut dispositionem facile mobilem, ex parte subiecti, non obiecti, quomodo igitur opinio intensa dicitur dispositio, & scientia in minimo gradu habitum vocabitur, nisi admittatur, habitum posse unico actu, dispositionem autem crebris actibus eigni.

*XIX. Eadem qualitas numero proculdubio priusquam esset
habitus erat dispositio: & si maior unitas minorem semper includat,
habitus & dispositio nequeunt specie distingui, cum numero conve-
niant.*

XX.

XXV. Similiter qua ratione dicitur captio in dictione in qua inferitur Catilina est alba: Cum tantum ad solæcisimum ducere, nec in rebus colligi videatur ullius elenchus, cuius forte causa latentior est: nescio an communiter tradita sufficiat. Sed an illa captio in qua inferitur paries est alba sit à figura dictionis, cum uidetur in talibus non esse nisi solæcisimum, non est ut patamus eiusdem speculationis. Verum si quis tractetur desiderio sciendi aut tentandi, in talibus non ostendimus.

XXVI. In propositione per se, est essentialis quidam respectus inter terminos, ideoque nexus causalis: ad singulos itaque modos per se distinctus & peculiaris nexus causalis spectabit: cumque præter solius causa efficientis interna nexum nullum proprium secundo modo relinquatur, quippe nexus materialis causa communis est et cum propositione per accidens, hunc sibi iure vendicabit.

XXVII. Ad propositionem secundi modi per se, requiruntur ut prædicatum dimanet ab essentia subiecti, & ita hæc propositio, in Luna est Eclipsis, non est per se, nedum universalis, non enim convenit Eclipsis Luna, quæ Luna est, sed quatenus est corpus quod recipit lumen à Sole in tali distantia: quod si in aequali interspectio. Mercurius aut alia stella illuminaretur à Sole pariter Eclipsin præteretur.

XXVIII. Τὸν δὲ οὐκ ἔστιν ἀποδείξαι μὴ κατὰ δύναμιν, ὡς τὸ πρὶν ἀποδείξαι τὴν κατὰ δύναμιν ἰσχυρὰν ἀποδείξαι, ἢ ὅτι ἴσμεν ὅτι ἀποδείξαι δύναμιν πρὸς τὴν ἀποδείξαι, πρὸς τὴν ἰσχυρὰν ἢ ἀποδείξαι μὴ ἀποδείξαι. Solum, igitur accidens necessarium est demonstrabile, & necessarium tam ex parte subiecti, quam prædicati.

XXIX. Si verum sit axioma, ex communi Logicorum consensu, conclusionem sequi debiliorem partem, quomodo potest ex minore contingente inferri conclusio simpliciter necessaria.

XXX. Sed neque potest conclusio qua inferitur ex una præmissarum lumine naturali nota, & ex altera de fide esse evidens; cum ex utriusque præmissa evidentia conclusionis evidentia dependeat: Proinde talis conclusio, nec ad habitum scientie naturalis spectabit, neque scientie supernaturalis, quam ob defectum evidentiæ appellans imperfectam, sic animi esset scientia & non scientia

scientia; quippe scientia per solam evidentiam distinguitur a fidei habitu, cum conveniant in firmitate & certitudine fides & scientia.

XXXI. Sed ex eo fulluntur authores hi, quia putant credere solum esse assentiri testimonio immediatè, propter testantis auctoritatem; non etiam assentiri conclusioni deducta ex illo testimonio, idque propter illud testimonium: cum hoc non minus quam illud sit actus credendi. Pertinebit itaque conclusio illa prædicta ad habitum fidei.

XXXII. Impossibile est connexum accidentis cum subiecto esse arctiorem, quam sit causa eiusdem accidentis cum subiecto: minor itaque demonstrationis sui necessaria erit; Falsumq; est sufficere ad maiorem esse xal.

XXXIII. Consequenter dicimus non omnem demonstrationem ex causa interna esse perfectam. Talis est illa in qua ostenditur accretio luminis inesse Luna propter sphericam figuram: minor enim huius demonstrationis, nimirum. (at Luna est spherica figura) non est necessaria, ut falsus hac in re posuit Zabarella, lib. 2. de propositionibus necessariis, cap. 12. nam Sphærica figura est accedens Luna; commune ei & alijs corporibus. Maior etiam illius propositionis (omne corpus sphericum paulatim illuminatur) non est reciproca, attributum enim latius patet subiecto, nam non omne quod paulatim illuminatur, est corpus sphericum; & ita non est demonstratio per causam adequatam.

XXXIV. Talis est etiam illa, in qua demonstratur casus foliorum inesse arbori propter congelationem humoris, conclusio huius demonstrationis non est necessaria; casus enim foliorum non inest arbori quia arbor, quia tunc omni arbori inesset: nam reduplicatio secundum Logicos convertitur in universalem simplicem, sicut illa in hanc, omni arbori inest casus foliorum, quæ falsa est, non enim inest Lawro, & alijs quibusdam.

XXXV. Propositio quarti modi per se est, in qua effectus prædicatur de causa externa, quæ propterea vel est contingens, ut edificator adificet in qua effectus secundum altum prædicatur de causa, vel formaliter sumpta est falsa, ut pictor est pictura; idemque

oque merito post explicationem quatuor modorum per se, à demonstratione perfecta quatuor modum ut non necessarium retegat, ut Philosophus:

XXXVI. Consequenter dicendum demonstrationem à causa externa non esse simpliciter perfectam, cum talis omnino regularis ab Arist. traditis aduersetur, licet consuetio more exempla in ijs posuerit, quæ vulgo eiusmodi reputabantur.

XXXVII. Dicimus præterea, quod eiusmodi debeant reponi in numero demonstrationum per causam remotam, erintque tales demonstrationes secundi gradus: nam licet non fini per causam necessariam, sunt tamen per veram, & sic non sunt inutiles nec vane.

PROBLEMATATA LOGICA.

Vtrum ens rationis habens fundamentum in re, dividatur adequatè in relationem, negationem, & privationem, an non?

2. Vtrum natura ex se sit, & intrinsecæ communis à parte rei, an non?
3. Vtrum universalia fiant ab intellectu per notitiam comparativam, necne?
4. Vtrum universale per alium predicationis, ex abstracto fiat contrarium, & ex universali particulare, an non?
5. Vtrum universalia sint quatuor, an non?
6. Vtrum omnis species subiicibilis sit predicabilis, an non?
7. Vtrum individua reponenda sunt in predicamento, necne?
8. Vtrum concreta Physica accidentium per se ponantur in Categoria, an non?
9. Vtrum accidens idem numero possit esse in diversis numero subiectis, an non?

- 10 *Virum divisio substantia in primam & secundam sit subiecti in accidentia, an non?*
- 11 *Virum tres sint solum species quantitatis continuæ an non?*
- 12 *Virum relatio ex natura rei distinguatur à fundamentis, an non?*
- 13 *Virum relationis terminus sit formaliter relativus, an non?*
- 14 *Virum tot sunt patres, quot sunt filij, an non?*
- 15 *Virum transcendentia possint infinitari, necne?*
- 16 *Virum Conclusio sit pars syllogismi, an non?*
- 17 *Virum omnis Syllogismus illativus sit probativus an non?*
- 18 *Virum inductio & enthymema sint species argumentationis à Syllogismo essentialiter distincta, an non?*
- 19 *Virum Metaphysica sit una specie scientia, an non?*
- 20 *Virum scientia subalternans & subalternata differant essentialiter, an non?*
- 21 *Virum de subiecto singulari possit dari scientia, an non?*
- 22 *Virum de ente per accidens dari possit scientia, an non?*
- 23 *Virum propositio de subiecto singulari corruptibili dari possit æterna, an non?*
- 24 *Virum opinio semper habeat formidinem partis oppositæ, an non?*
25. *Virum habitus erroris possit stare simul cum habitu scientia, an non?*

DISPUTATIO LOGICA PRIMA.

An Accidens sit genus univocum, ad novem prædicamenta accidentium.

V*T* status controversiæ commodius intelligatur, quedam dicenda præmittenda sunt: Primum Genus analogum esse medium, inter pure homonymum & synonymum. Secundo, ad ge-
B nus

nus univocum requirit, ut ratio eius communis praeferatur a differ-
 erentia, & consequenter differentia praeferatur a ratione eius
 communis; secus aliquid esset praecisum & non praecisum, divisum
 & indivisum quod implicat: nam genus esset divisum a differen-
 tia non divisum ab ipso, hoc suppositum habetur, 3. cap. 3. Met.
 ubi Arist. negat hac de causa ens esse genus, & ens non est genus.
 Tercio, analogiam pro-
 portionis non sufficere per se facere nomen analogum, sed solum
 ratione attributionis cui coniungitur, cum proportio in univocis
 etiam reperitur, quam enim proportionem habet animal in homi-
 ne ad hominem, eandem animal in bruto ad brutum, quare illa so-
 lum proportio, quae invenitur in rebus sub uno nomine essentiam
 partim eandem, partim diversam habentibus quatenus illo nomi-
 ne significantur, facit nomen analogum, constituitque speciem di-
 stinctam analogia quae vera est attributionis: neque enim
 plura sub uno nomine habere essentiam inaequaliter participatam,
 nisi per primum conveniat uni, & per posterius alteri, & ita dicatur
 ens univocum.

His praemissis, dicimus accidens esse genus univocum: quod dua-
 bus rationibus suademus. Primo, accidens cum sit predicatum com-
 mune, dicitur de novem predicamentis accidentis nec homonymè,
 quia non solum nomine, nec paronymè, quia non accidentario, nec
 analogice, ergo univocè & erit genus univocum. Sequela perspi-
 cua est a sufficienti divisione, solum tertia pars antecedentis con-
 troversa est, & sic probatur. Analogum attributionis per se pri-
 mo debet participari ab uno, quod dicitur principale analogatum:
 & ab aliis cum dependentia & essentiali attributione ab illo, sed
 accidens non simpliciter participatur & primo ab aliquo ex novem
 generibus accidentium, quod sit principale analogatum, & eius ra-
 tione ab aliis; ergo accidens non est analogum attributionis, nec
 refert, quod dicant quidam, accidentia dici accidentia per attri-
 butionem ad substantiam; hi enim falsitate convincuntur primo,
 quia attributio illa solum posset efficere analogiam in ente, non in
 accidente. Secundo, quia substantia deberet esse necessario talis,
 nam in analogia attributionis, minus principalia analogata di-
 cuntur talia, quia principale analogatum ad quod referuntur est
 tale:

tale: requiritur ergo ut substantia sit, & dicatur i. alis. Secunda
 ratio, ut se habet substantia respectu inferiorum suorum, ita acci-
 dens respectu inferiorum accidentium, sed substantia completa est
 generis univocum respectu inferiorum, cur non etiam accidens com-
 pletum respectu inferiorum univocum erit? & sic sumptum non ma-
 gis predicabitur formaliter de differentiis inferioribus quam sub-
 stantia, & ab omnibus accidentibus abstrahetur una ratio univo-
 ca, n. inherere subiecto. Sed ne subterfugere videamur, contra
 quosdam asserentes esse analogum proportionis sic facile ostendi-
 tur, (licet ex tertio supposito hoc sublatum sit) quia accidentia
 habent essentiam nedum partim, sed omnino eandem prout nomine
 accidentis significantur. Ergo non erit analogum proportionis.
 Dices cur non igitur statuitur unum predicamentum accidentis,
 sicut substantia? ita ut accidens primo dividatur in absolutum &
 respectivum, & hac deinde in alia genera subdividantur. Resp. se-
 cundum rei naturam talis divisio potius fieri, sed spectando finem propo-
 situm quem predicamenta inventa fuerunt, commodior est hac in no-
 vem genera distributio, per quam proponuntur expresse varia re-
 rum genera, varique reales modi afficiendi primam substantiam,
 per illam autem in confuso tantum.

DISPUTATIO SECYNTA.

De verbo, altera interpretatione simplici.

QUORUNDAM authorum sententia est verbum essentialiter
 solum eundem significare, quam his quatuor rationi-
 bus revincimus. 1. Interpretatio, que assimilatur con-
 ceptui, sine compositione & divisione non solum eundem essentialiter
 significat, sed verbum est talis interpretatio, ex Arist. cap. 1.
 1. de Interpret. Ta. ubi dicitur quod si sita sita lux sita lux
 & sita sita lux sita lux. Ergo. 2. Interpretatio adsignificans composi-
 tionem,

tionem, non solum eam essentialiter significat, sed verbum & enunciativum. Ergo. Maior est evidens, nam adsignificare importat directe aliud primario significari a verbo, non consecutivè. Minor est Arist. in calce cap. 3. Tertia ratio quod meram compositionem significat est particula copulativa, seu coniunctiva, sed verbum non est particula copulativa, seu coniunctiva: Ergo. Maior est certa, non minus etiam minor, alioquin Verbum esset Coniunctio, quod est absurdum, tunc enim hac oratio esset enunciativa, Petrus & Pater, quia idem valeret & ac est. 4. ratio, interpretatio quæ est pars enunciationis, non solum significat compositionem partium, sed verbum est pars enunciationis, estque ipsam prædicatum formale, Maior est evidens, Minor habetur ex verbis Philof. cap. 10. 1. de Interpret. &c. & confirmatur, nam iuxta hos auctores, vel non datur enunciativa de est 2. adiacente, vel præter compositionem aliquid significabit verbum, & tum vel per se, & sic habetur institutum, vel ut nomen, & sic eadem vox cuius una est significatio totius, cuicunque unicuique respondet conceptus, non unica esset simplex interpretatio. Porro fundamentum contraria opinionis debile est, nam nil minus vult Philof. quam quod ex illo textu inferatur, intendens enim distinguere a nomine verbum, asserit ipsa per se dicta verba, hoc est seorsum sumpta & præcise sub ratione generica, non spectata specifica, quæ non apparet nisi in enunciatione ut docet, esse nomina, id est nihil differre a nominibus, & statim subiungit differentiam ultimam in calce capituli. Hinc patet primo definitiones nominis & verbi Logici, non Grammatici, a Philof. traditas esse. Secundo quod si dicendum de est 3. adiacente, significat enim ubique existentiam subiecti secundum existentiam prædicati, & hoc sufficit, ut adsignificet tempus, quia significat existentiam per modum actionis, quæ mensuratur tempora nec rationes floccos facimus, quæ urgentes resolutionem verbi est tautologiam nobis obtrudunt. Dices nonne semper legitime inferetur propositio de est 2. adiacente, ex propositione de 3. adiacente si existentia significetur proportionata; contra Arist. cap. 1. 1. duos casus ponentem, in quibus non licet hoc fieri. Resp. negative; cum enim existentia alia sit realis

realis, & hac actualis vel possibilis, alia concepta, seu intentionalis, sicut ens absolute sumptum supponit pro ente reali, ita est secundum adiacens supponit pro existentia reali, secundum illud analogum stat pro suo famosi fieri significato: & sic non sequitur *Homerus est Poeta, Ergo Homerus existit.*

THESES PHYSICAE.

V Niversale non cognoscit intellectus, nisi à singularibus abstrahat, nec singularia immaterialia nisi per species materialium, cum horum phantasmata tantum dentur. Primum itaque cognitum, ab intellectu simpliciter erit singulare materiale.

II. Origo cognitionis nostra ducitur a sensibus: illud igitur universale prius a nobis cognoscetur, cuius accidentia & singularia prius & fortius in sensum incurrunt; huiusmodi sunt corporis accidentia & singularia: Primum itaque cognitum inter universalia, erit ens concretum, quidditate sensibili.

III. Materia in prima notione potentiam universalem esse accidens, in secunda essentiale constituens, ut notionem vanam improbamus: nam quis dicet accidens physicum fieri substantiam, licet de logico subtiliter satis quidam admittant.

IIII. Imo materia essentialiter est pura potentia passiva, & tamen ex actu & potentia conflat, incorruptibilis, radix omnis corruptionis, unica numero & multiplex, omnium formarum experta, appetitiva, unicaque de omnia causativa.

V. Materia ex se omnium formarum receptiva, nullam tamen recipit, nisi qua vel actione agentis de potentia ipsius educitur, vel pro qua per praevias dispositiones ab eo preparatur, nec satis est sub generalisatione privatam esse; nam per hanc indifferens est materia ad omnes formas, adeoque non posset moveri magis ad unam quam ad alteram, & sic ad nullum moveretur, nec
ulla

vlla generatio fieret: necessario igitur terminus a quo generatio
est privatio forma educende e potentia materia vel saltem in ipsa
introducenda.

VI. An non hinc manifestum est terminum a quo gene-
rationis esse particularem privationem, per quam materia move-
tur ad hanc potius formam quam illam suscipiendam, non autem
universalem & genericam, qua per illam determinatur: Nec
hinc sequitur, ad generationem essentialiter requiri formam cor-
rumpendam ex parte termini a quo, nam materia denudat a om-
ni forma hoc fieret: Vtunque suppositio sit pene impossibilis.

VII. Motus corporis Physici affectio prima est, maxime in-
tima, ut apparet cap. 1. 3. Phys. omni corpori Physico naturali-
ter convenit motus localis, cap. 2. 1. de Cælo, si non equali, sal-
tem simili necessitate, Cælo igitur corpori utpote omnium primo &
dignissimo, ut situm ostendit, licet in ære quædam dicitur, aut in aliis
motibus quibus & c. motus erit naturalis cum inferioribus hisce vir-
tutes & influentias communicare teneatur, hoc ne indicant figura
rotunda, proximorum instrumentorum motus recti absentia, alia-
que id genus: quique motum eius præternaturalem asserunt;
Arist. adversantur.

VIII. Quies cæli post diem iudicii, naturalis non erit, quia
solum in se naturalem inclinationem in motum habet. nec contra
naturam, cum æterna futura sit: ideoque præternaturalis, non
propter rationem assignatam, nim. quia cælum est indifferens ad
utrumque, scilicet motum & quietem, sic enim neutrum esset ei
naturale, quia quod est naturale respectu alicuius non est indiffe-
rens, sed determinatum ad illud, verum propter hanc rationem,
quia licet contrarietur potentie naturali, non tamen obediensiali,
per quam subditur voluntati primi agentis.

IX. Iuxta Aristotelem usque ad diaphanum, cap. 1. 6. Physic. & a-
lia, aliæque partes sunt ab eo separabiles in infinitum, in quibus
singulis sunt alia continuantia: Dabuntur itaque in quolibet con-
tinuo indivisibilia alia infinita, non solum potentia.

X. Verum indivisibilia horum quodam erit subiectum?
qui substantia tribuunt partes integrantes distinctas a se inuicem
præsuppositas quantitatis partibus facile se expediunt, hisce enim
indivis

indivisibilibus correspondent alia in substantia, ut subiecta. Alii negant iis subiectū adequatum; sed hisce suaderem negare potius iis subiectum inhesionis, & dicere in quantitate solū esse per adhesionem ad partes quas continuant, cum sint modi partium, non res.

XI. Nec mirum est indivisibilia hac generari, & corrumpi per solam divisionem & coniunctionem quantitatū, & alium agunt, qui inquirunt. quid fiat illi indivisibili materia, quod erat subiectum puncti continuantis ante divisionem? cum secundum priorem opinionem dicendum erit indivisibilia substantia modos, seu nodos esse partium, ideoque similiter interire; nec verenda erit materia prima corruptio..

XII. Fide credimus calum cum suo motu in tempore incepisse ab aeterno cum motu potuisse esse, nulla ratio suadet; verum sine motu, sicut de aliis creaturis permanentibus sine varietate operationum, asseveramus ab aeterno potuisse fieri.

XIII. Sicuti motus essentialis differentia a termino ad quem, ita essentialis perfectio deponitur: proinde latius essentialiter non erit generatio perfectior; sed solum accidentaliter in ordine ad subiectum, quia est tam analogum, 3. 4. de Caelo, quā dicitur de generatione, cap. 7. 8. Physic.

XIII. Dari primum motorem, ipsius aeternitatem, immobilitatem, unitatem, infinitam virtutem intensivam, indivisibilitatem, 8. lib. Physic. evidenter demonstravit Arist. de immensitate, & omnipresencia optime sensit, ut ex scriptis eius manifestum est.

XV. Injuri sunt Arist. qui asserunt ex positū in calce ultimae cap. 8. Physic. sequi Deum agere ex necessitate naturae, cum ratio eius hoc tantum supponat, non ex propria sententia. sed eius, qui diceret virtutem infinitam primi Motoris esse in magnitudine, ut perpendenti manifestum est.

XVI. Plura esse loca elementorum quam duo, 2. 4. & 1. 2. cap. 1. 4. de Caelo, & cap. 3. 2. de generatione & corruptione, ex Arist. non video. Infirmum itaque argumentum ducitur a locorum diversitate probare levitatem superiorum elementorum sicut gravitatem inferiorum specie differre.

XVII. Unius corporis simplicis unicus est motus naturalis,

his, quia unicus est determinatus locus, cap. 5. 4. *Physic.* motus ille elementi in oppositum locum ob metum vacui naturalis non est; cum etiam non sit secundum inclinationem naturalem: nec contra naturam, quia aliquid confert passum, in quantum, nempe, per potentiam obedientialem subditur primo agenti, cui proprijs sine incumbit huic malo succurrere: Erit igitur praternaturalis, & profecto extraordinarius si sit, naturalis non erit, nisi idem fuerit ordinarius & extraordinarius, quod absurdum est.

XVIII. Verum qui putat naturam corporis particularis sufficienter occurrere posse huic defectui, quid dicis de casu in quo nequit repleri vacuum, nisi per rarefactionem corporis? a quo sit? nam ab ipso corpore particulari? an necessario ad altiorum causam ascendendum est?

XIX. *Arist.* cap. 5. *phys.* Diminutionem pro motu vero posuit, nec aliter de ea loqui reperimus est, tenemus iure verum esse motum positivum, cuius ratio essentialis consistit in acquisitione minoris quantitatis, & rationem in contrariam a notatione nominis, ut vix probabilem, & ut frivolam videmus.

XX. Accretio viventium sit per intus sumptionem, non omnino absolutam, aliqui fieret per penetrationem alimenti cum iis partibus, quae sunt inter venas & poros, necessario itaque sit simul per iuxta positionem alimenti partibus nutritis ante conversionem contiguae & post conversionem continuae factam: sed secundum suam naturam per omnes partes viventis postulat fieri.

XXI. In locis quibusdam planissimis, celsissimis, latissimis, quibus nil imminet, lacus esse ingentes testatur Scalig. Exerc. 46. Visus puros catebris, & experientia notum est, ubi nec sunt crebriores pluviae quam alibi; ad aquam itaque pluvialem, aut ad aquam genitam in cavernis terra propter Montium cacumina, a quibus utpote siccis sugitur humor virtute solis extractus (egregia sane spongia cacumen Montis) originem fluviorum, fontium & lacuum referre, ut ad causam totalem ridiculum in re est: cum decuplum, & ut opinor, ampliorem oporteat esse aerem, ad aquae certam magnitudinem conficiendam, ubi erit sub terra spatium?

XXII. Præterquam quod sit contra Salomonem disputare:

pro

pro. saluanda auctoritate Phyls: 1. 1. Meteor. Cum non
solus de incrementi hominis causa. sed de ipsorum aqua prima e-
gerit. dico de causa partiali & coadiuvante sermone instituisse.
nihil de mari dixit quia vulgo notum fuit.

XXIII. Τις τὰ αἶμα ὁρᾷ τῆς ὀρεδῆς ὁ νοτῖς. ἢ μὴ ἀλλὰ καὶ ἡ οὐ-
ρανὸς ἰκνύται. ἢ τὸ αἶμα ὁρᾷ. ἢ οὐκ αἶμα τὸ πύχαιον. ἢ περὶ τοῦ αἵματος
τῆς τοῦ ὀρεδῆς. ἢ τῆς τοῦ τερπιδίου. ἢ οὐ τῆς. Arist. 1. 3. de generat. A-
nimal. ratione igitur incubationis aves parentes pullorum dici non
debent. non mirentur: siquidem terra & finum ova ad exclusio-
nem decoquant. Et consequenter ad hunc actum concurrat avis.
sive eiusdem sive diverse speciei. nec ut causa equalis. nec ut
perfectior effectui. nec per modum principij vitam habentis. seu
qua illud habet: nec hac ratione causa equivoca dici potest. cum
ad actum prae dictum admittit. vel si instrumentis solum instrumen-
taliter concurrat. Hinc patet male ex hoc capite quosdam intui-
sisse. non omnem causam equivocam dignitate & perfectione no-
biliorem esse effectui.

XXIII Potentia vegetativa. quantum ad omnes partes est
activa. ut apparet ex Arist. cap. 4. 2. de anima. Cumque etiam for-
mas eiusdem speciei insequantur potentie eiusdem rationis. cur
non dicenda erit generativa in femina. sicut in viro activa? Pra-
sertim quia plerumque proles assimilatur matri. & agens est quod
assimilat passum.

XXV. Rationi etiam absolum est. non plus tribuere matri
in generatione prolis quam terra in generatione mineræ. si de a-
liquo eius generatur minera. & sic ipsa terra continens illud ali-
quod. sicut locus conveniens generationi talis corporis erit mater
eius. aut quam homini in generatione vermis. nec tollit quod non
sit eiusdem speciei: Mulier enim Equus dicitur pater Asina mater.
ad auctoritatem Phyls: 1. de generat. animal. cap. 19. & 20.
dicendum quia mater plus administrat de materia quam pater.
& quia pater est principalis agens. ideo pronunciat absolute pa-
ter est causa activa. mater passiva.

XXVI. Plures animas in eodem vivente esse ut monstrum
in Philosophia abhorremus cum Arist. cap. 5. 1. de anima τὸν ζῶ-
ον πολλὰ διασπείματα ζῆ. ἢ ἀλλοιὶ δὲ οὗτω φύχτω ἔχον τὰ αἵματα. Imo successi-

omnium animarum in humana generationis progressu non admittimus.

XXVII. *Θε: τιμ τὰ χρώματα διὰ χρώματα, ἢ διὰ χρώματα.* Circa colores aliquem effectum habet lumen, non tantum circa medium: falsa igitur est sententia illa dicta communis lumen non requiri ex parte obiecti, aut sine dispositivo concursu luminis illuminato medio videri posse colorem: imo si per possibile & impossibile medium esset perfecte illuminatum, ad superficiem non illuminatam, color sui speciem non produceret.

XXVIII. In quacunq[ue] cognitionis duo sunt, actio de Causa, actionis, & actionis huius terminus, species nempe expressa; in intellectu verbum mentis vocatur, & est qualitas, licet utrumque significetur vocabulo denotante actionem: Intellectus itaque formaliter non in actione vera, sed qualitate, & in specie expressa, seu verbo actu informante intellectum consistit. Nam formaliter in eo consistit, per quod assimilatur potentia obiecto ex Arist. per solam autem qualitatem, non actionem, dicitur alio quid simile.

XXIX. Instinctus naturalis est ipse actus assimilativa potentia, quacum sit alior sensu communi obiectum sensatum ab eo percipit; & præterea notitiam convenientie vel disconvenientie deducit, an non potentia quædam sensitiva interna utitur speciebus insensatis?

PROBLEMATATA PHYSICA.

Vtrum exordium Physices sit sumendum à secundo libro, an non?

2. Vtrum non viventia habeant minimum quod sic via generationis, an non?

3. Vtrum substantia habeat partes integrantes non acceptas à quantitate, an non?

4. Vtrum natura sit quid univocum ad materiam, & forsitan, an non?

5. Vtrum

5. *Virum privatio sit natura, an non?*
6. *Virum anima rationalis sit natura, nec ne?*
7. *Virum causa exemplaria reducatnr solum ad causam efficientem, necne?*
8. *Virum monstra sint per se intenta à natura, an non?*
9. *Virum tempus distingatur ex natura rei à motu, necne?*
10. *Virum materia cæli sit differat à sublunari specie, an non?*
11. *Virum differentia positionum conveniant Calo per extrinsecam denominationem, nec ne?*
12. *Virum dispositiones prævia efficienter concurrant ad expulsiõnem formæ præsentis, & introductionem sequentis, an non?*
13. *Virum detur quantitas cœva materiæ an non?*
14. *Virum omnis actio sit victoriosa, an non?*
15. *Virum detur aliquod violentum perpetuum, an non?*
16. *Virum detur in viventibus temperamentum æquale ad pondus, an non?*
17. *Virum anima sit subiectum librorum de anima, an non?*
18. *Virum anima definita sit per materiam organizatam, an non?*
19. *Virum per posteriorem definitionem anima, prior demonstretur à posteriore, an non.*
20. *Virum capilli & ungues informantur anima, an non?*
21. *Virum quatuor humores sint partes integrales corporis viventis, an non?*
22. *Virum vitæ sit sensus internus, an non?*

DISPUTATIO PHYSICA PRIMA,

An semen sit actu animatum.

VIRI virtutis seminalis vel vitæ dissimulans, vel ignorans subtilis Scaliger opinionem aphileosopham posuit; Verum quia plausibilis visa est, hisce de rationibus ut absurdam merito explodimus. Primo, si semen esset actu anima-

tum, sequeretur animam non solum esse actum primum corporis
 phys. organici. Secundo, canem in utero genitricis non transfun-
 dere semen sed canem. Tertio, generationem canis fieri sine in-
 ieritu seminis forma enim seminis anima manet. Quarto, has pro-
 positiones esse veras, aliquod semen est canis, & per conversionem
 aliquis canis est semen. Quintum absurdum admittunt, quod se-
 quitur ex abnegatione virtutis seminalis, renunciantes fidem
 huic propositioni, homo hominem generat, quæ est philos. 2. cap. 2.
 phys. & 8. 7. Metaphys. ex quo aliud inconveniens pullulat,
 nempe, quod non sit relatio paternitatis & filiationis inter homi-
 nes; probo sequolam: nam relationes illæ fundantur in processione
 unius hominis ab alio per generationem, & Arist. 15. 5. Met.
 Pater igitur dicitur pater, quia genuit & produxit filium, alter
 dicitur filius, quia genitus est ab eo, sed secundum hos antiquos
 unus homo non generatur ab alio, ergo nec dabitur relatio pater-
 nitatis & filiationis, nam illa fundatur in potentia activa, hac in
 passiva. 6. Dum ex simeto fit mus, aut ex luto rana, Quæro, an
 adfuit anima ante dispositionem, seu organizationem materia?
 Si concesseris, concedes etiam productam fuisse per creationem,
 cum non sit educta e potentia materia, si negaveris, & recte, ite-
 rum peto, a quo materia fuit disposita? An non a virtute cele-
 sti hoc fatetur. Scaliger exercit. 5. & recte sic scalam. scandis,
 ipsique videtur qualitas quadam novæ, quæ sit causa ordinationis,
 situs, figura, numeri, & aliorum huiusmodi accidentium.

DISPUTATIO SECVNDA.

*An per rarefactionem acquiratur nova quantitas,
 & per condensationem deperdatur.*

Omnino necessarium existimamus novam per rarefactio-
 nem quantitatem acquiri, propter has quatuor ratio-
 nes. Primo, Vbiunque acquiritur nova extensio par-
 tium, ibi acquiritur nova quantitas, at per rarefactionem acqui-
 ritur

ritur nova extensio partium. Ergo. Minor perspicua est: Maior probatur, quia extensio partium est ipsa quantitas, Ergo ubi extensio partium acquiritur, ibi etiam quantitas. Antecedens probatur, Illud formaliter est quantitas, quo aliquid formaliter est quantum, Sed aliquid dicitur esse quantum formaliter per aliam quam extensionem longitudinis, vel profunditatis, vel latitudinis; Ergo extensio formaliter est quantitas. Secundo, ut se habet maior intensio in qualitate, ita maior extensio in quantitate, sed in qualitate nequit intensio fieri, nisi per additionem partium gradus alium ad entitatem eius, ergo nec maior extensio in quantitate sine additione novae partis pertinentis ad entitatem eius. Tercio, Si maior extensio non proveniret a quantitate formaliter, tunc magis extensum non esset magis quantum, sed hoc falsum est. Ergo. Maior est evidens: minor probatur, si magis extensum non esset magis quantum, tum homo longus non haberet maiorem quantitatem homine parvo, quia possem dicere, magis esse extensum quantitatem illius quam huius; Quod si dicas maiorem esse quantitatem in homine longo, quia est plus de materia quam in homine parvo. Contra, ex hoc sequitur, quod ubi est plus de materia, ibi est plus de quantitate, sed hoc est falsum: consequentia est evidens, falsitatem consequentis probo; quia tum in pugillo terrea pedali, cum sit plus materia quam in pugillo aeris pedali, erit plus de quantitate, & ex hoc sequitur densum pedale excedere multum in magnitudine rari pedale, quod est ridiculum nullus enim Mathematicus dicit unquam, eorum unum excedere alterum in magnitudine, quorum utrumque est pedale. Quarto, ubicunque acquiruntur nova indivisibilia, ibi etiam novae partes quantitatatis acquiruntur, at per rarefactionem acquiruntur novae indivisibilia, Ergo: Maior est evidens: minor probatur, nam puncta in aqua post rarefactionem correspondent infinitis aliis punctis vasis, quibus antea non correspondebant, ergo per nova puncta acquisita per rarefactionem: antecedens ostenditur in vase usque ad medietatem repleto quod per rarefactionem aqua postea sit plenum; consequentia probatur, quia impossibile est antiqua puncta usum & aliis, pluribus & paucioribus punctis correspondere.

Distingui-

III. Sicut non una aliqua facultas sufficit pro acquisitione summi boni, sed plures suo modo & pro modulo conspirant, ita nec ad unam aliquam facultatem spectare, sed per plures sese diffundere affirmamus: summum tamen bonum practicum in voluntate, speculative in intellectu subieciabitur.

U. Bonum est ex integra causa, malum ex singulis defectibus: idèò impossibile est dari actum humanum singularem libere elicium, qui non sit bonus vel malus; nam si ex integra causa sit & omnes condiciones requisita adfint, bonus est, si aliqua defuerit malus, & aliud est dari actionem bonam ac benefactam ex Arist. cap. 4. 2. ethic: plane improbamus actum indifferentem ut medium inter privativè opposita, & qualis quæso habitus pullularit ex huiusmodi actibus: dantur quidem actus non humani indifferentes, ut movere caput, tollere paleam, sed libere eliciti nulli.

VI. Principia universalia practica nota sunt ex terminis, seque habent ad intellectum practicum, sicut axiomata illa speculabilia ad speculativum: Ex ijs etiam descendit lex natura, bonum itaque ignorantia non reddit actionem invitam, & non expedit, nec ignorantia eius quod expedit, quia talis est ignorantia, ad quam reducimus ignorantiam invincibilem, qua est eorum, quae homines velint scire, & non possunt: Sola itaque ignorantia circumstantiarum constituit actionem invite factam, modo subsequatur penitentia re cognita: & erit electio ad bonum, & ad malum, Cap. 1. 3. Ethic.

VII. *Præsertim cum nemo intendens ad malum operetur* : ἄνθρωπος οὐκ ἐπιχειρῶν τὸ κακὸν καὶ ἐν δὲ ἰσχυρῶς ἰgnorat quidem particularem minorem propositionem, non universalem maiorem, sciens est forte habitus. ignorans actu, 2. cap. 7. Ethic.

VIII. Ἀλλοῦτον ἴδιον τὸν μὲν ἰσὺν τὸν ὑπερβαλὸν τὸν δὲ ἰσὺν τὸν ὑποβαλόν, ὅπου ὁ γὰρ τὸν μὲν, καὶ τοῦ τριπλαστοῦ, (Cap. 9. 2. Ethic. non ergo per medium aliquod ab uno extremo visio ad aliud deveniendum est, praefertim cum ex cap. 6. lib. 2. Ethic. ὅδ' ὑπερβαλὸν καὶ ὑποβαλόν μὲν ἴσυν, & etiam quia difficilium est mutare genus quam speciem.

IX. Imo medium illud in quo incident inclinando in aliud
extremum, eo ipso quod sit medium, *quia τὸ μέντοι μέντοι τὸ μέντοι*, non

per magis & minus, sed toto genere differet ab extremis, utique
vel virtus ipsa inchoata vel perfecta: Hinc manifestum est ex
hoc capite non sequi actiones precedentes ac subsequentes habi-
tum virtutis necessario specie distingui. Ad hac, si actio illa pra-
currens prodeat a medio non distincto ab extremis, cum sit ma-
la, vitiosa, improba, qui quaso gignet virtutis habitum! an tene-
bra lucem, & Saturnus Solem generabit?

PROBLEMATATA ETHICA.

- V**trum homo sit suae fortunae faber, an non?
2. Virum homo felix potest fieri miser, an non?
3. Virum homo ante obitum possit dici felix, an non?
4. Virum felicitas sit ens unum per se Categoricalum, an non?
5. Virum simplex apprehensio boni sufficiat aliquando vo-
luntatem movere, an non?
6. Virum actiones praecurrentes & subsequentes virtutis ha-
bitum sint eiusdem speciei, nec ne?
7. Virum undecim virtutes morales specie differant, an non?
8. Virum virtus heroica tantum differat a virtutibus mo-
ralibus quantum quaedam earum differunt inter se, an non?
9. Virum viri boni & civis boni eadem sit virtus, an non?

DISPUTATIO ETHICA.

De subiecto virtutum moralium.

2^a AESTIO.

An

*An Virtutes Morales sint subiecti-
ve in voluntate.*

Virtutes morales in voluntate ut subiecto residere, his
argumentis contendimus. Primo, Si aliquis habitus
concedendus sit voluntati, maxima virtus moralis sed
habitus aliquis est ei concedendus, Ergo: Ratio maioris quia in
voluntate sunt passiones non minus proprie quam in appetitu sen-
sitivo, alioqui homo nullas haberet nisi communes cum brutis, quod
falsissimum est: ut patet de gaudio, letitia, odio, &c. Minor
probat, quia ratio propter quam potentia iribuitur habitus
principaliter ei inest, quia quidem est libertas in operando circa
obiectum, indifferentia seu indeterminatio ad opposita, unde po-
tentia pure naturali cui nulla adest libertas, ne ex participatione
voluntatis non competit habitus, ut patet in potentia auditiva &
aliis, sed libertas est in voluntate, Ergo: et confirmatur, quia
contra opinantes ponunt in voluntate virtutes theologicas & con-
firmatum amoris honesti radicem & matrem omnium virtutum
moralium. Secunda ratio, in intellectu ex actibus frequenter elici-
tis generatur habitus, qui magis est determinatus ad recte indi-
candum quam voluntas ad recte eligendum, nam intellectus in
quantum habet operationem praevisam actus voluntatis, mere natu-
raliter agit. Ergo in voluntate ex actibus eius frequenter elici-
tis generabitur qualitas inclinans ad similes actus, & ea erit vir-
tus, & confirmatur quia habitus non solum conceduntur potentiis
ad recte, sed etiam ad facile & incunde operandum: Ergo ut vo-
luntas incunde eligat dictatum a ratione opus habet habitum, quoniam
est in voluntate. Tertia ratio, habitus inest ei potentia, ad quam pertinet ip-
sius obiectum, sed virtutis moralis obiectum bonum nimirum honestum
per se & simpliciter est obiectum voluntatis, ut contra opi-
nantes concedere coguntur, Ergo: Quarta ratio, in qua potentia
a ut subiecto residet actus virtutis moralis, in ea etiam ipsa re-
sidet, Sed actus virtutis moralis residet in voluntate, Ergo etiam
ipsa virtus moralis in voluntate residebit: Maior est evidens
quia actus virtutis moralis est immanens, ideoque manens in ea

de potentia, a qua produciuntur quantum ad entitatem, nam habi-
tus acquisitus solum quantum ad modum facilitatis, promptitudi-
nis, ac delectationis causa est sui actus; ut frequenter docet Arist.
ideoque necessario uterque residebit in eadem potentia. Minor
probat: Primo, quia actus virtutis moralis, cum sit actio pro-
pria hominis, a facultate hominis propria proficiscitur, cap. 7.
1. Ethic. quia facultas proculdubio est voluntas, & consequenter
in ea herebit actus virtutis moralis: Secundo, quia felicitas pra-
ctica vera actio virtutis moralis perfectione adeptæ, non autem qua-
litas aliqua qua sit terminus huius actionis, ut docet Arist. cap. 3.
10 Ethic. *Ὁ ὅτι οὗτος ἂν ἂν οὗτος τοιοῦτος ἴσως ἂν ἴσως, ἀλλὰ τὸν ἴδιον τὸν
ἐν τῷ, ὅτι αἱ αἰτίαι αἰσθητικῆς καὶ πνευματικῆς ἐστὶν* Hæc inquam actio in
voluntate secundum contra opinantes, ut in subiecto est.

Dicimus tamen voluntatem derelinquere aliquem habitum in
appetitu sensitiva, ex imperiis rectis, inclinantem ad hoc, ut ap-
petitus sensitivus incitatus moveatur ad sensibilia ex imperio vol-
untatis, qui habitus licet proprie non sit virtus, est tamen quodam
modo quia inclinat ad ea que sunt consona rationi rectæ, &
ita relinquitur quadam impressio in appetitum inferiori, quæ dici
potest virtus.

THESES ASTRONOMICÆ.

Secundum Astronomos æqualis est Solis declinatio ab æ-
quatore virinque, totidemque gradibus & minutis ab eo
in ima ac summa abside distat: Spatium itaque est æquale
quod percurrit Sol à primo ♋ per ♌, ad primum ♈, illi spatio à
primo ♈ per ♊ ad primum ♋, qui ergo sit, ut Sol multo plures
parallelos, ima novem aut circiter describat, dum perambulat se-
micirculum Borealem, quam dum percurrit Australem? Profe-
ctoratio Clavi non valet, nim. quia magis illo tempore accedit
ad Angem Eccentrici; hoc autem magis ad oppositum Angis, un-
di

de inquit maiorem partem Eccentrici ibi percurrit quam hic, & ob id plus temporis requirit, ut illam partem percurrat quam ut istam.

II. Certe si \odot infixus eccentrico suo sit secundum Astronomorum placita, nec unquam in eo mutet locum; nam Aux & oppositum Augis sunt idem numero punctum reale, & in eadem parte eccentrici est \odot existens in primopuncto \mathcal{S} , ac \mathcal{V} , ratio illius auctoris ex posito fundamento valide concutitur; si ergo plures parallelas describat \odot ab equinoctio verno ad autumnale, quam ab autumnali ad vernum, vel admittenda erit $\frac{1}{2}$ quatuor in Cælo, vel perpetuum miraculum in ipsius motu, vel recurrendum erit Astro-
nomis ad Epicyclum, vel huiusmodi aliud: Consulerim potius iterum calculos subducere, & nuntium illi opinioni mittere.

III. Consecularium deducit Sacrobos. ex secunda regula de ortu Signorum in Sphæra recta; & vis consequentia hac est, quilibet duo arcus Zodiaci æquales & æqualiter distantes ab aliquo quatuor punctorum Cardinalium æquales habent ascensiones: qua est regula secunda: At signa opposita sunt huiusmodi: Ergo signa opposita habent æquales ascensiones. Nec aliter deduci potest: Minor videtur falsa, nam nullum datur idem punctum Cardinale, a quo quedam signa opposita æqualiter distent; a quo enim æque distat \mathcal{S} & \mathcal{M} ? Similiter \mathcal{Q} & \mathcal{M} ? Minor itaque necessario non est intelligenda stricte & in directis terminis. sed per equiv. lentiam; ita ut vel ab eodem puncto Cardinali æque distent signa opposita, vel ab æquivalente. v. g. quantum \mathcal{S} distat à primo puncto \mathcal{V} tantum \mathcal{M} à primo \mathcal{S} , vel quantum distat ille à primo \mathcal{S} , tantum hic à primo \mathcal{V} , sic etiam dicendum de \mathcal{Q} & \mathcal{M} .

III. Ex doctrina Sacrobos. de ortu Signorum in Sphæra recta, asserimus quatuor signa iuxta puncta Solstitialia oriri rectè totaliter, quatuor iuxta puncta æquinoctiorum totaliter oblique, quatuor denique media, \mathcal{S} , \mathcal{M} , \mathcal{Q} , \mathcal{M} , misce, seu nemine modo, ita ut priorum duorum medietates prima oriuntur oblique, posteriores rectè, in duobus aliis opposito modo sit.

V. In sphæra autem obliqua sex signa descendunt à primo n. \mathcal{S} , ad finem \rightarrow oriuntur rectè, sex alia ascendunt oblique, idque totaliter, & nullum signum in hac sphæra misce oritur.

VI. Galaxia nil aliud est quam innumerarum stellarum coacervatum consitarum congeries, ut Astronomi perspicilli beneficio manifeste deprehenderunt: Quis igitur Astron. iactabit se numerum stellarum callere; imo ei numerum arena & stellarum aque cognitum patior: sunt igitur stella innumerabiles, ut sacrapag. docet si non potentia physica siquidem non sunt infinita actu, saltem potentia morali, quis enim homo qua arte aut quibus annis instructus poterit eas supputare.

*VII. Si distantia sit adaequata causa scintillationis, certe immanis, imo pene incredibilis illa inter nos & superiores Planetas intercapedo, in iis hunc effectum produceret, cum eatenus sufficiens satis sit: Dicamus igitur non temere hanc non esse scintillationis causam saltem totalem, sed concitatissimum & rapidissimum stellarum in octava sphaera motum in orbem; qui efficit huiusmodi vibrationem radiorum seu scintillationem. Nec sine ratione hunc ijs tribuimus quia idem conceditur Luna propter ipsius macularum constantem apparentiam, quod autem de una stella probatur de ceteris valet, ut contrarium demonstretur: in 5 & 6. *Philos. cap. 11. 2. de Calc.**

VIII. Verum enimvero motus praedictarum tanto velocior est, ut ex hac parte fieret compersatio motus in Epicyclis: Hinc est quod \odot , cui dicitur Epicyclus, deprehendatur habere scintillationem, proinde motum hunc velociorem ceteris Planetis, & profecto si radiorum praeclens fulgor pateretur aciem oculorum advertere, usque cerneremus scintillare, ut patet dum inter nos & Solem in ortu & occasu interponitur nubes non admodum densa.

*IX. Impossibile est unum & idem corpus totaliter in differentias loci oppositas simul & semel movere plane inficiamur orbem, aliquem inferiorem alio motu totali, quam ab Oriente in Occidentem ferri, licet Eccentrico motum oppositum libenter tribuamus, per lineam tamen circularem directe suppositam lineam primi mobilis non movetur inferior, sed per lineam diversam & quasi mediam inter propriam, per quam intelligentiam ipsam movere nititur, & primi mobilis; quod significavit Arist. cap. 6. 2. *de Caelo*, & totis viribus adhaerens idem ad ipsam demonstrandum in 12. & 13.*

*X. Omnino sententiam eorum approbamus, qui sub Caelo
empyreo*

empyreo non plures Sphaeras mobiles quam octo esse existimant, et
 easque putamus titubasse, qui sine trepidatione propter motum in
 incubationis seu trepidationis, accessus & recessus, motum ab oc-
 casu in ortum, & contra; duas, imo tres sphaeras superiores mul-
 tiplicarunt, non solum propter motum horum impossibilitatem,
 sed etiam propter lubricam & incertam observationem: nam
 motus ille ab Occidente perficitur sex milibus annorum (&
 parum velociore sunt alij illi motus) ita ut centum annis vi-
 nicum gradum absolvat, Quantula queso portio temporis quo
 homo aliquis observationem exactam inire poterit, spatium nimirum
 triginta annorum, aut circiter respondebit? praeterea horum
 motuum quis tantus usus esset, cum ad influxum parum vel
 nihil profuerint.

XI. Vicique autem (cum credendum sit artifici in sua
 arte, iuxta Philosophi monitum) concederemus Astronomis
 motus hos esse veros, propterea tamen corpora tot multisplis
 care nulla necessitas coget.

XII. Pro septem sphaeris inferioribus unicum ponere com-
 positum ex duobus Eccentriciskata vi, septem Eccentricis sim-
 pliciter & sex Epicyclis, nisi ausu semerarius & haereticus
 in Astronomia videretur, nec aliqua ratio refragatur, &
 quae omnia salvantur, nihilominus hac positione curiosorum
 ingenia satiabimus sustinendo duos tantum esse orbis to-
 tales: Primum mobile seu firmamentum, & Planetarum Coe-
 lum. Congruenter autem videtur dictum, nam sicuti omnes
 stella fixa in uno orbe, cur non etiam erratica in uno collo-
 cabuntur?

PROBLEMATATASTRONOMICA.

Vtrum divisio sphaera in rectam & obliquam sit ada-
 quata, an non?

2 Vtrum

2. *Virum in uniuersa terra fiat bis in anno aequinoctium, an non?*

3. *Virum merito ponenda sint plura climata quam septem, an non?*

4. *Virum qui habitant sub Equatore habeant antaecos, an non?*

5. *Virum qui habitant sub polis habeant antaecos, an non?*

6. *Virum Mercurio plures Eccentrici tribuendi sint quam alijs quinque Planetis, an non?*

DISPUTATIO ASTRONOMICA,

An incrementa, & decrementa Dierum minora sunt prope Solstitia, quam prope Aequinoctiorum tempus,

Quidam palam protulerunt prope aequinoctiorum tempus incrementa & decrementa dierum maiora esse aequalibus temporibus, quam prope solstitia: solum autem experientia comprobant: certe fabula toto notissima munao, unde concluderunt Solem in recessu ab aequatore aequis temporibus minora semper spatia conficere, in accessu vero maiora. Verum si hanc sententiam ad rationis libellam exigere placet, & seorsum cum vulgoparumper delevinquere, seu sim opinionem tuam foras exiges:
num

nā si recte rationem iniveris, multo secius, si non oppositū deter-
minabis. Videsne ex thesi prima Solem infixum excentrico mo-
vere? sed excentrici motus omnino est uniformis, equalis, & re-
gularis, saltem exte te discere cupio, unde ipsius difformitas proven-
iat? Quæ ratio quaso, quod nunc ociosè nunc tardius moveatur
excentricus? num aliquid hac in re Horizontis aut Zodiaci obli-
quitat invrat? nihil minus, quo enim pacto motum eius accele-
rare aut retardare virinsque obliquitas poterit? num tibi patrocio
natur Philof. is quidem appellavit cap. penult. lib. 2. de gene-
ratione & corruptione motum secundum latitudinem, voca-
vit etiam antiquos alium. Num quia motus hic est aliquando tar-
dius, aliquando velox? Nequaquam, non enim eorū qui scrips-
erūt in lib. de Cælo oblitus erat: sed quia ut ibi docet, αὐτῶν τῶν
πλανητικῶν ὁ κύκλος οὐκ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ κόσμου ἀλλ' ἀπὸ τοῦ
ἐξωτέρου τοῦ ἐκείνου τοῦ πλανήτου. Et paulo infra, εὐκατανοεῖται ὅτι μὴ τὰς ἀπὸ τοῦ
κεντρικοῦ τῆς γῆς ὀψίας ἀνεύχοντες διδρασκουσιν ὅτι ἔστι, ἀναμειβόμενον ἑστὶν αὐτοῖς. Pro-
fecto hic plane redditur rationem inæqualis & declarat esse elongatio-
nem & appropinquationem Solis, in hoc autem solum consi-
tere difformitatem, non vero quod motus Solis in accessu ad equa-
torem, aut recessu ab eodem difformis sit: quoniam per equalia
intervalla inæqualia quidem, sed proportionalia incrementa vel
decrementa fiunt, uti iam ostendimus. Sed miror ex tam debili, quid
dicam imbelli & enervato fundamento, experimento tam elumbi
& inani, non dicam fallaci, motum cæli concusseris. Miror te non
levem aliquam saltem probabilem rationem adduxisse, quam huic
ut fulcrum supponeres. Certe Philof. semper putarem cum ratio-
ne insunire potius esse, quam mero sensu decipi, licet sensum non
omnino destitueret, sed facile tibi condonaret, qui tunc Astronomū te
egisse intelligeret. Verū ne tibi vernali tempore ocsatores, aut mes-
sores autumnali imponant deceptionis causa (ni me animus fallit)
eruum: quia prope solstitia eundē relegit cui sum Sol continue nul-
la mora interposita: Propterea per aliquot dies idem apparet ip-
sus cursus, eademque distantia, aut si viavis pariceleritate a no-
bis recedit, quo accedebat, cum vero nullā mutationem sensibiliter
in motu ipsius directē progredientis per septem dies, aut circiter
percipiamus, quo pacto aliquam in accessu eius ad idem & recessu
eius ab eodem puncto mutationem, per 15. dies, aut circiter ad-

veritatem. Prope vero æquinoctia directe omnino procedit, non
per idem spatium remeans; sed nostri satis accessum Solis ad primum
S a primo & iterum ad primum & fieri integra revolutione ex-
centrici. Præterea crepusculorum diversitas tanta, quæ hisce
temporibus accidit, sc. circa æquinoctia & solstitia, non parvam
occasionem experientia tue falsæ præbuit, quæ tibi tantopere im-
posuit: Vnde per vulgatum illud apud mœssores toties audivimus,
vesperinum tempus autumnæ repenti ingruere, cum secus æstate
eveniat. Et ecce clare aperimus fallaciæ causam in se facilem,
quæ puto tyronem potuisse explicare, multo minus quinquæ Milo-
nem decipere, sed sapientis est in loco dissimulare. Nil igitur miri
quod puncta illa appellantur solstitialia, non quod Sol per aliquos
dies, cursum suum intermittens, in illis stet, aut commoretur, sed
quoniam Sole existente prope dicta puncta umbra meridiana ali-
quos dies sunt eiusdem longitudinis quoad sensum, nec diurna
nocturnaque spatia notabiliter variantur. Verum si lubet rem
adhuc experientia notificari iterum ad sensum reducam, verbum
quæ unico gnomonis umbram perpende, quæ omnia compro-
babit.

FINIS.

